ISSN:2732-9968

e-Δημοσίευση

Το επιστημονικό περιοδικό
του Συνδέσμου Φιλολόγων
Αιτωλοακαρνανίας

Εκδόσεις γράμμα

ΙΣΤΟΡΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ

ΔΙΑΘΕΜΑΤΙΚΟ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΗΣ ΕΜΒΕΛΕΙΑΣ

ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ - ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2022 **ΤΕΥΧΟΣ 1**

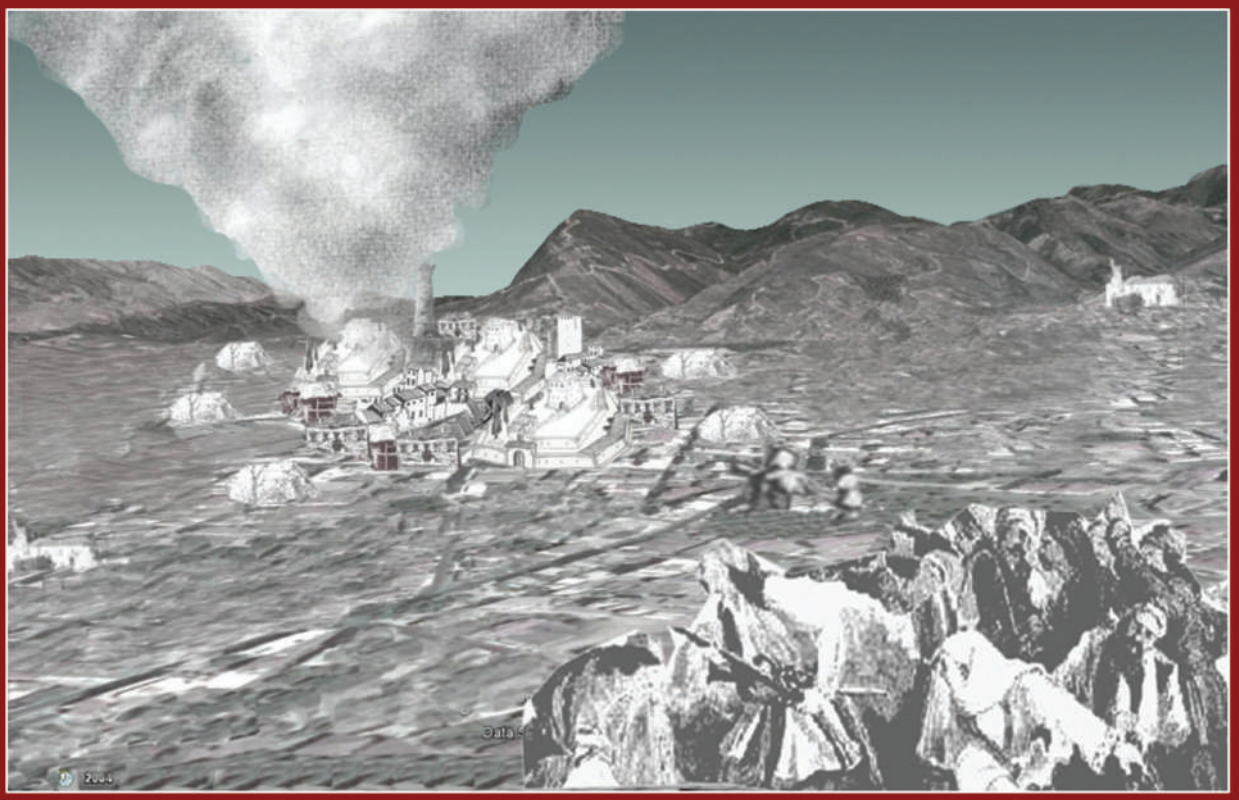

«11 Ιουνίου 1821. Αναπαράσταση της πολιορκίας του Αγρινίου – Βραχωρίου».

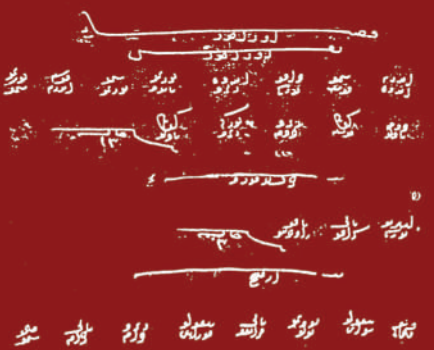

"Οι κάτοικοι του Βραχωρίου το 1645 μέσα από Οθωμανικά αρχεία".

Ιστορία - Λογοτεχνία

Υφαντής Ηλίας (Λίνος)
Αδάμης Ευθύμιος
Αμούργης Αθηνόδωρος – Γιάννης
Χασιώτη Μαρία

Παιδαγωγικά - Ειδική Αγωγή

Μαστρογιάννης Αλέξιος
Μουροπούλου Νεκταρία
Μπαλτάς Σ. Θεόδωρος
Ντάνου Φωτεινή

Ε-Δημοσίευση

Η e-Δημοσίευση είναι διαθεματικό Επιστημονικό Περιοδικό Πανελλαδικής εμβέλειας με κριτές που εκδίδεται με πρωτοβουλία του Συνδέσμου Φιλολόγων Αιτωλοακαρνανίας σε συνεργασία με τις εκδόσεις *Γράμμα*.

Έμβλημα

Επιλέχθηκε η γυναικεία πολεμική μορφή από την Αιτωλία που αντί του αετού τής Νίκης κρατάει την κουκουβάγια, το σύμβολο της Σοφίας. Η εκδοχή φιλοτεχνήθηκε από τον εικαστικό Νίκο Ντούμα.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΚΔΟΤΗΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

και υπεύθυνος κατά Νόμον**: Σαπλαούρας Σταύρος**

Διεύθυνση επικοινωνίας:

Σύνδεσμος Φιλολόγων Αιτωλοακαρνανίας, Μακρυγιάννη 3, 30100, Αγρίνιο

e-mail: filologoiagrinio@gmail.com

© 2022 Εκδόσεις ΓΡΑΜΜΑ

ISSN: 2732-9968

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

Γεροπάντα Βασιλική (Βαλίνα), *Επίκουρη Καθηγήτρια στον Πολεοδομικό Σχεδιασμό και Νέες Τεχνολογίες στο Πολυτεχνείο Κρήτης* - **Κωτόπουλος Η. Τριαντάφυλλος,** *Καθηγητής Δημιουργικής Γραφής και Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Διευθυντής και Επιστημονικός Υπεύθυνος του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Δημιουργική Γραφή» του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονίας.* - **Λεμονίδου Έλλη,** *Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Νεώτερης και Σύγχρονης Ελληνικής και Ευρωπαϊκής Ιστορίας στο Τμήμα Ιστορίας-Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών.* - **Μισουρίδου Ευδοκία,** *BA, MSc, Διδάκτωρ Παν/μίου Μάντσεστερ Η.Β. Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στη Νοσηλευτική Ψυχικής Υγείας, Τμήμα Νοσηλευτικής ΣΕΥΠ. Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής.* - **Παλιούρα Μίρκα,** *Επίκουρη Καθηγήτρια Ιστορίας Νεότερης και Σύγχρονης Τέχνης, Ιόνιο Πανεπιστήμιο.* - **Πατρώνης Βασίλης,** *Καθηγητής του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Πατρών.* - **Σούλης Σπυρίδων,** *Καθηγητής Ειδικής Αγωγής Παιδαγωγικού Τμήματος Δημοτικής Εκπαίδευσης, Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*

ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

Υφαντής Ηλίας (Λίνος), Αδάμης Ευθύμιος, Ζήβα Μαντώ, Πατσέας Σταύρος, Θανέλλα Βάσω, Αθανασοπούλου Έλλη, Σάρρα Μαρία

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΥΛΗΣ, ΣΥΝΤΑΞΗΣ, ΕΚΔΟΣΗΣ

Δώνη Ελένη, Δουργούνογλου Αντώνιος, Ζήβα Μαντώ, Πολύζου Ελένη, Τερνιώτης Χρήστος, Χρούτας Αλέξανδρος

ΕΤΗΣΙΕΣ ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Φυσικά Πρόσωπα : 50 ΕΥΡΩ / Νομικά Πρόσωπα : 50 ΕΥΡΩ

Επιμέλεια σελιδοποίησης: Σαπλαούρας Σταύρος

Κ. Πετροπούλου 6 & Λ. Βύρωνα, Μεσολόγγι - Τηλ.: 2631023311

e-mail: alfabook@otenet.gr

Η Συντακτική Επιτροπή διατηρεί περιορισμένο δικαίωμα ορθογραφικών κυρίως επεμβάσεων στα κείμενα των συνεργατών.

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή με οποιονδήποτε τρόπο (φωτοτυπίες, εκτύπωση, μικροφίλμ ή άλλες μηχανικές και ηλεκτρονικές μέθοδοι) μέρους ή όλου του τεύχους χωρίς την έγγραφη άδεια του εκδότη και της εκδοτικής ομάδας.

Το Βραχώρι το 1645 μέσα από τα Οθωμανικά αρχεία: Ονόματα οικογενειών, οικιστικά σύνολα και κοινωνικοοικονομικές συνθήκες.

Υφαντής Ηλίας Λίνος*

Περίληψη

Στα ίχνη της αρχαίας πόλης του Αγρινίου συνέχισε μια μικρή βυζαντινή κώμη, η οποία χάθηκε κατά τους ύστερους μεταβυζαντινούς αιώνες. Μέσα από τα Οθωμανικά αρχεία προέκυψε ο τρόπος ανασύστασης της νέας πόλης του Βραχωρίου, τα πρώτα οικιστικά της σύνολα καθώς και τα ονόματα των πρώτων οικογενειών. Από τις πρωτογενείς αυτές πληροφορίες προκύπτει ότι η πληθυσμιακή αφετηρία του Βραχωρίου ήταν αμιγώς χριστιανική, η οποία εκτοπίστηκε γρήγορα το δεύτερο μισό του 17ου αιώνα από την άρχουσα τάξη των τιμαριούχων οθωμανών, οι οποίοι εγκαταστάθηκαν και μετέτρεψαν το Βραχώρι σε ένα εμπορικό και οικονομικό κέντρο της περιοχής.

Abstract

What followed the footsteps of the ancient city of Agrinio is a small Byzantine village, which was lost during the late post-Byzantine centuries. Through the Ottoman archives the way of reconstruction of the new city of Vrachori, its first residential units as well as the names of the first families emerged. From this primary information it appears that the population starting point of Vrachori was purely Christian, which was quickly displaced in the second half of the 17th century by the ruling class of Ottoman landowners, who settled the area and turned it into a commercial and economic center of the region.

Λέξεις-κλειδιά: Αγρίνιο, Βραχώρι, Οθωμανικά κατάστιχα, κεφαλικός φόρος, Χριστιανοί, Μουσουλμάνοι.

Το Αγρίνιο ως οικιστική οντότητα καταγράφεται από την αρχαιότητα και ιδρύθηκε από το φύλο των Αγραίων. Εκτός από τον μυθικό ιδρυτή Άγριο, ο μοναδικός κάτοικος για τον οποίο υπάρχει επίσημη αναφορά είναι ο Σάτυρος ο Αγρινιεύς και μάλιστα καταγράφεται ως ο τελευταίος Επώνυμος Άρχων, το 31 π.Χ., της Αιτωλικής Συμπολιτείας, η οποία ήταν υποτελής στους Ρωμαίους (Lasagni, 2013). Σύμφωνα με τον «Γεωγραφικό Άτλαντα», το Αγρίνιο ως κώμη καταγράφεται και στο Βυζάντιο (Talbert, 2000). Τον ύστερο μεσαίωνα απαντάται το πρώτο τοπωνύμιο που παραπέμπει στο Βραχώρι,

* *Ηλίας Λίνος Υφαντής, Δρ. Τμήματος Διαχείρισης Πολιτισμικού Περιβάλλοντος και Νέων Τεχνολογιών Πανεπιστημίου Πατρών, Πρόεδρος Συνδέσμου Φιλολόγων Αιτωλοακαρνανίας, Διευθυντής Καλλιτεχνικού Γυμνασίου Μεσολογγίου. e-mail: linosyfantis@yahoo.gr*

το Vrachova, όπως αναφέρουν Σάθας (1882) και Κατεφίδης (2021).

Στις αρχές του 16ου αιώνα στην Αιτωλική πεδιάδα και συγκεκριμένα στην φορολογική απογραφή του 1521, στη θέση του Βραχωρίου εμφανίζεται ως τοπωνύμιο το Katuna Virgarihor, το οποίο παραπέμπει σε εγκαταστάσεις κτηνοτρόφων και όχι σε σχηματισμένη οργανωμένη κοινότητα. Στον φορολογικό αυτό κατάλογο των υπόχρεων χριστιανών για την πληρωμή κεφαλικού φόρου "Cizye", του γνωστού ως "χαρατσιού", απουσιάζουν ονόματα οικογενειών φορολογουμένων από τη συγκεκριμένη τοποθεσία. (367 numarali, muhasebe-i vïlayet-ï rûm-ïlï defterï ïle 101, 114 ve 390 numarali ïcmal defterlerï (920-937 / 1514-1530 & Başbakanlik devlet arşïvlerï genel müdürlüğü osmanlı arşivi daire başkanlığı yayın, 2013). Αντιθέτως ως ισχυρό οικιστικό κέντρο της περιοχής αναδεικνύεται η Μποζίκιστα ή Μπουζούκιστα (Poikikikte). Το όνομά της παραπέμπει είτε στον όρο božikovina = «ιερός/ιεροσύνη» (bog = θεός, božica = θεά) με αναφορά στον αντίστοιχο παλαιοχριστιανικό ναό της Θεοτόκου που υπάρχει στην περιοχή, είτε στο φυτό Μπότσικα (Αγιοβασιλίτσα) που ανθεί στην περιοχή, είτε στον κτηνοτροφικό όρο μπουζάζω (ακινητοποιώ ζώο-μοσχάρι). Στη Μποζίκιστα καταγράφεται αμιγώς χριστιανική κοινότητα με 286 χριστιανικά νοικοκυριά στην απογραφή του 1521. Ο πληθυσμός της κατά προσέγγιση ισοδυναμούσε περίπου με 1500 κατοίκους (M. Kiel, 2004) και σημειώνεται ως η δεύτερη πολυπληθέστερη κωμόπολη μετά το Αιτωλικό στο σαντζάκι του Κάρλελι. Η Μποζίκιστα αποδυναμώνεται πληθυσμιακά στις απογραφές του 1562 και του 1642 καταγράφοντας 210 και 130 Χριστιανικά Νοικοκυριά αντίστοιχα, ενώ το 1562 υπάρχει και αναφορά για 19 μουσουλμανικές οικογένειες. Η μείωση του πληθυσμού της Μποζίκιστας έρχεται σε συνάρτηση με την απότομη μείωση του πληθυσμού ένός άλλου ημιορεινού κέντρου της εποχής, της Βελάουστας (Velagosta) που αντιστοιχεί στο σημερινό χωριό Πυργί. Το 1521 καταγράφει 188 χριστιανικά νοικοκυριά, το 1562 135, ενώ η απότομη πτώση συντελείται το 1642, όταν στη Βελάουστα εμφανίζονται υπόχρεες φόρου μόλις 35 οικογένειες. Η αποδυνάμωση των δύο κωμοπόλεων συμπίπτει με την εμφάνιση του Βραχωρίου στον πίνακα του Kiel το 1642.

Τα αίτια αυτής της αποδυνάμωσης μπορούν να αποδοθούν στο γεγονός που διασώζει η προφορική ιστορία για τη σφαγή των κατοίκων της Βελάουστας Αγρινίου από *"Γενίτσαρο υιό της πρώην χήρας του Ντούμα που γύρισε να εκδικηθεί τους κατοίκους της Βελάουστας, οι οποίοι τον υπέδειξαν στις Οθωμανικές αρχές όταν επισκέφτηκαν το χωριό για το παιδομάζωμα"*. Το γεγονός αυτό τοποθετείται μεταξύ 1620-1640. Σύμφωνα με αυτή την μαρτυρία "*το παιδί, ο λεγόμενος Ντούλας, δεν το ξέχασε ποτέ κι όταν έγινε μεγάλος και τρανός γύρισε στο χωριό ως αξιωματικός με το ασκέρι του, μάζεψε όλους τους κατοίκους -η παράδοση τούς ανεβάζει ως 1400- και τους πέταξε από ένα γκρεμό, το λεγόμενο «Στεφάνι του Ντούλα». Γλύτωσαν μόνο 5-6 παιδιά που μάζευαν καβούρια σ΄ένα νερόμυλο πιο κάτω*" (Βάρρας, 1988) και (Τσαρούχης, 1966).

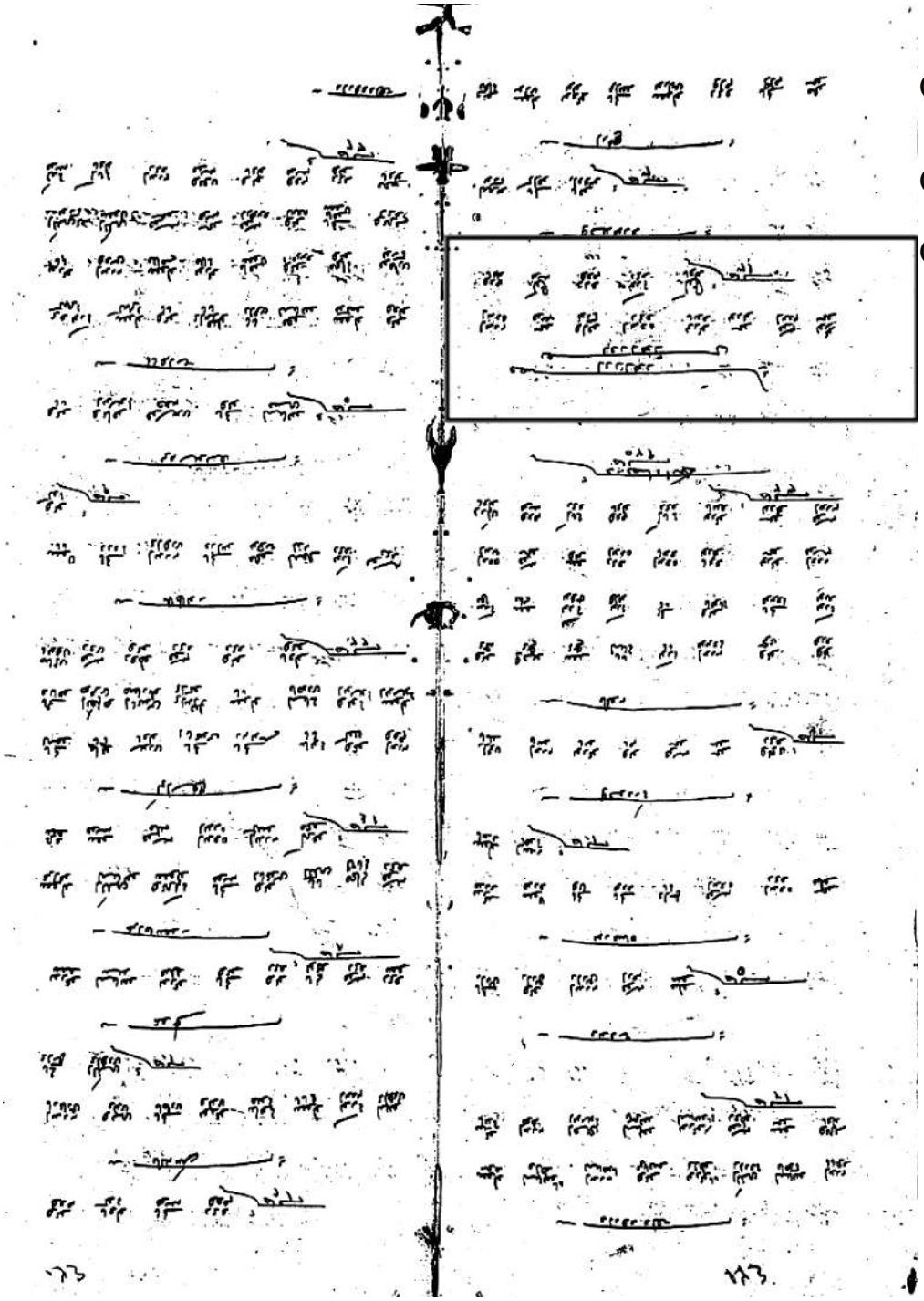

Οθωμανικό κατάστιχο με ονόματα χριστιανικών οικογενειών.

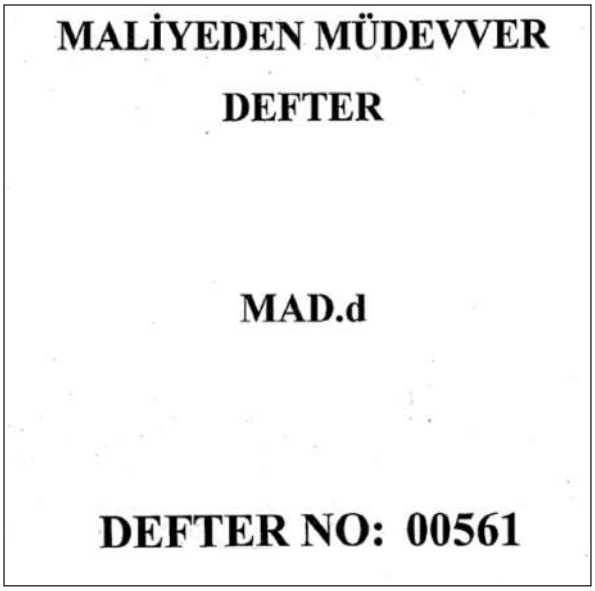

Κατά την τουρκική εκδοχή η πληθυσμιακή αποδυνάμωση της περιοχής προήλθε από ομάδες ατάκτων, οι οποίοι επιδίδονταν σε ληστρικές επιδρομές κάνοντας εντονότερη την παρουσία τους και διέλαθαν των οθωμανικών αρχών (Kiel, 2001). Σε αυτό δύναται να ληφθούν υπόψιν και οι ενδεχόμενες συνέπειες εναντίον των Ελλήνων που συμμετείχαν στη Ναυμαχία της Ναυπάκτου το 1571 καθώς και η αποτυχημένη επανάσταση στο Ξηρόμερο το 1585.

Οι πρώτοι κάτοικοι του Βραχωρίου 1645

Τη σαφή οικιστική εικόνα του Βραχωρίου το έτος 1645 αποκαλύπτει το Οθωμανικό φορολογικό κατάστιχο της αντίστοιχης χρονολογίας (Maliyeden Mudeven Defter, MAD561 (1645). Σε αυτό εμφανίζονται τα ονόματα 13 φορολογήσιμων χριστιανικών οικογενειών στο τουρκοκρατούμενο Βραχώρι, τριών (3) στον Άγιο Χριστόφορο και εφτά (7) στο συνοικισμό Ερμίτσα. Τα ονόματα του Βραχωρίου έχουν επισημανθεί με πλαίσιο στη δεξιά στήλη (Γ) στην εικόνα του κατάστιχου (βλέπε σελ. 10), ενώ πάνω από αυτά είναι εκείνα του Αγίου Χριστοφόρου (Β) και της Ερ(ι)μίτσας (Α), άπαντα γραμμένα στην παλαιοθωμανική. Σύμφωνα με τη μετάφραση οι αρχηγοί των οικογενειών ονομάζονταν ως εξής:

ΚΑΤΑΣΤΙΧΟ MAD561 (1645)
Σελ. 421

KAZA-I İVRAHOR (Καζάς Βραχωρίου)
KARYE-İ İVRAHOR (Χωριό Βραχώρι)

1-ANDRİYA ANDON (Ανδρέας Αντωνίου)
2-SİMO KOBO (Σίμος Κόμπος)
3-DAKO YORĞI (Δ<ρ>άκος Γεωργίου)
4-ANDON RİZO (Αντώνης Ρίζος)
5-YORĞO PANDO (Γιώργος Πάντος)
6-SİMO YORĞO (Σίμος Γεωργίου)
7-KOSTA ANDRİYA (Κώστας Ανδρέου)

8-YORĞO SİMO (Γιώργος Σίμου)
9-DUKA PAVLO (Δούκας Παύλου)
10-GÖN KOSTA (Γκιώνης Κώστα)
11-RİZO DUKA (Ρίζος Δούκας)
12-YORGİ RİZO (Γιώργης Ρίζος)
13-GÖN PAVLO (Γκιώνης Παύλου)
YEKÛN HÂNE: 13 (Σύνολο εστιών: 13)

Από τα οικιστικά σύνολα του Αγίου Χριστοφόρου και της Ερμίτσας καταγράφονται τρεις και έξι οικογένειες αντίστοιχα. Καταγράφεται μόνο η μετεγγραφή σε λατινικούς χαρακτήρες και όπου είναι εφικτή η κατά προσέγγιση μετάφραση στα Ελληνικά σε περιπτώσεις που παραπέμπουν σε σημερινά επώνυμα.

KARYE-İ HRİSTO FORO (Χωριό "Χριστόφορος")

1. İSTERPO LARSA
2. YANİ KİRAGO (Γιάννης Κυριάκος)
3. DİMO RADOSO (Δήμος Ράδος)

Hane :3= (Τρεις εστίες)

KARYE-İ ERMINICA (Χωριό "Ερμίτσα")

1. VİNO MİHAL (.....Μιχαήλ).
2. NIKOLA LARI
3. YANI FRANKO (Γιάννης Φράνκος)
4. NIKOLO …
5. DIMO HIRAM (Δήμος Χαραμής-Χαρέμης)
6. YANI HIRAM (Γιάννης Χαραμής η Χαρέμης)
7. NIKO SIMO (Νίκος Σίμος)

Hane: 6 (Έξι εστίες).

Ουσιαστικά το Βραχώρι αποτελούσε την περίοδο εκείνη μία χριστιανική κώμη με ένα σύστημα τριών οικισμών, με κεντρικό το ίδιο το Βραχώρι και περιφερειακούς, στο Βορρά τον Άγιο Χριστόφορο και Ανατολικά την Ερμίτσα κοντά στον ομώνυμο ποταμό, κατά προσέγγιση στη σημερινή περιοχή του Αγίου Ιωάννη Ρηγανά. Η επανασύσταση ουσιαστικά μιας χριστιανικής κώμης μέσα στον εύφορο αιτωλικό κάμπο ήρθε, όπως προκύπτει, σε αντίθεση με τη βούληση της Οθωμανικής διοίκησης, διότι ενδεχομένως θα δημιουργούσε τάση φυγής των χριστιανικών πληθυσμών από τις ορεινές περιοχές και τα χωριά εισόδου (στενωπές) με αποτέλεσμα να χαθεί έμψυχο δυναμικό, το οποίο χρησιμοποιούνταν για τη φύλαξη των εισόδων-περασμάτων σε κάθε διοικητική περιοχή.

Έτσι οι Οθωμανικές αρχές εξέδωσαν το 1667 στην Κωνσταντινούπολη την παρακάτω διαταγή που αφορά και το Βραχώρι, με βάση την οποία απαγορεύουν σε χριστιανικούς πληθυσμούς, που εγκαταστάθηκαν προσωρινά σε πεδινές κωμοπόλεις και τσιφλίκια στρατιωτικών, να εγγραφούν στους εκεί φορολογικούς καταλόγους. Μάλιστα η διαταγή υποχρεώνει τους "περιφερόμενους" χριστιανικούς πληθυσμούς να επανεγγραφούν στους αντίστοιχους καταλόγους προέλευσής τους και να μη μετοικήσουν:

εγγρ. 8. 'Müteferrika Haci Ali aga tarafmdan varid olan reava emridir'

Προς τον καδή της Λαρίσης και τους καδήδες του Vrahor, [ ] και [ ], ας γίνει γνωστό ότι ο Haci Ali, κάτοχος της διαταγής και derya müteferrika, υπέβαλε αίτηση στην Πύλη και ανέφερε ότι μερικοί από τους ραγιάδες που ήταν φύλακες στενωπών καθώς και τα παιδιά τους (derbend raiyet ve raiveti ogullaruidan bazilari), γιοι παλιών derbendci, γραμμένοι στο νέο αυτοκρατορικό κατάστιχο, από τα χωριά Platan, [ ] και [ ] και [ ], που είναι δερβένια και ανήκουν στο ζιαμέτι του που κατείχε με βασιλικό βεράτιο, έφυγαν από τα παλιά derbend χωριά τους και ήρθαν και εγκαταστάθηκαν σε κωμοπόλεις, χωριά και τσιφλίκια στρατιωτικών στον καζά αυτό και ότι η υπηρεσία της φύλαξης των στενωπών έμεινε έρημη (derbend hizmeti muattal kaldigin bildirüb). Επειδή παρακάλεσε για διαταγή σχετικά με το θέμα αυτό, αυτού του είδους οι περιφερόμενοι ραγιάδες των δερβενιών, σε όποιο μέρος κι αν βρίσκονται, να μεταφερθούν και να αποσταλούν στα παλιά δερβένικα χωριά τους, διατάσσεται, όταν φτάσει, με την διαταγή, ο subaçi του αναφερθέντος, να ενδιαφερθούν για την υπόθεση με δίκαιο και αμερόληπτο τρόπο και να ζητήσουν να δουν το γνήσιο σφραγισμένο αντίγραφο από το νέο αυτοκρατορικό κατάστιχο που εκδόθηκε από την πρωτεύουσα. Αν αυτοί οι περιφερόμενοι ραγιάδες είναι από τους ραγιάδες και από τα παιδιά των ραγιάδων αυτών των χωριών που είναι δερβένια από παλιά και είναι γραμμένοι στο νέο αυτοκρατορικό κατάστιχο, και, τώρα, στο μέρος που έφτασαν και εγκαταστάθηκαν, δεν έχουν γραφτεί σε avariz hane, αυτούς να τους μεταφέρουν και να τους στείλουν στα παλιά δερβένικα χωριά τους όπου κατοικούσαν στο παρελθόν, να τους εγκαταστήσουν εκεί και να τους αναγκάσουν να εκτελέσουν την υπηρεσία φύλαξης των στενωπών. Αν όμως, στο μέρος που κατοικούν, έχουν γραφτεί σε avariz hane, αυτής της κατηγορίας τους ραγιάδες, απαγορεύεται να τους μεταφέρουν. Στο μέρος όπου κατοικούν, να ορίσουν, σύμφωνα με τον κοσμικό νόμο και το κατάστιχο, τους φόρους τους που πληρώνουν ως ραγιάδες (rüsum raivetleri) και να τους εισπράξουν γρήγορα. Να μην επιτρέψει προφάσεις και πείσματα όπως "είμαστε γραμμένοι σε avariz hane". Να μην επιτρέψει σε κανένα να δημιουργήσει προβλήματα αντίθετα από τον ιερό νόμο, τον κοσμικό, το κατάστιχο και την αυτοκρατορική διαταγή. Για την υπόθεση αυτή να μην προκαλέσουν την άφιξη άλλης διαταγής, α' δεκαήμερο του μηνός Ramazan 1076/ τελευταία ήμερα (seih) τον Zilkade 77 (7-16 Μαρτίου 1666/24 Μαΐου 1667), Kostantiniye. (Καμπουρίδης, 2000: 215-216).

Οι ενετοτουρκικοί πόλεμοι που ακολούθησαν την επόμενη δεκαετία και η καταστροφή του Βραχωρίου από τους Ενετούς το 1684 δεν ανέτρεψαν την πληθυσμιακή τάση που είχε ήδη αρχίσει να διαμορφώνεται από τα μέσα του 17ου αιώνα. Στις αρχές του 18ου αιώνα και συγκεκριμένα στο κατάστιχο ΤΤ119 του 1711 καταγράφεται στον οικιστικό ιστό του Βραχωρίου επιπλέον, το Παλιόκαστρο (Palyokastro) που παραπέμπει στον αρχαίο πύργο της περιοχής, βόρεια του σημερινού Αγίου Κωνσταντίνου, προς το Πυργί, καθώς και η Φούσκαρη (Katuna Foskari), νοτιοδυτικά της σημερινής πόλης, η οποία παραπέμπει στις μεσαιωνικές ιδιοκτησίες των απογόνων του Δόγη της Βενετίας, Φραντσέσκο Φόσκαρι.

Στην πραγματικότητα το Βραχώρι αποτελεί ένα οικιστικό σύνολο με τρείς ισοδύναμους σχεδόν πληθυσμιακά χριστιανικούς οικισμούς, βορειοανατολικά τον Άγιο Χριστόφορο (Hristofor) με 37 οικογένειες, τον κεντρικό οικισμό Βραχώρι με 47 πλέον οικογένειες και νοτιοδυτικά τη Φούσκαρη (Katuna Foskari) με 32 οικογένειες (25 εστίες και 7 χήρες).

Πλέον το 1732 στο Βραχώρι καταγράφεται συγκέντρωση μουσουλμανικών οικογενειών, οι οποίες ανέρχονται σε 65 έναντι μόλις 7 χριστιανικών. Η ραγδαία αύξηση του μουσουλμανικού πληθυσμού που προήλθε πιθανότατα από τη συγκέντρωση των τιμαριούχων ανατρέπουν την έως τώρα αμιγώς χριστιανική αφετηρία του Βραχωρίου στη νεότερη περίοδο της Τουρκοκρατίας. Έτσι η πόλη μαζί με το νεοσύστατο επίσης Ζαπάντι αναδεικνύεται σε οικονομικό κέντρο της Οθωμανικής εξουσίας στην αμιγώς χριστιανική περιοχή της Αιτωλοακαρνανίας, τον τελευταίο αιώνα της Τουρκοκρατίας, με τους χριστιανικούς πληθυσμούς να κατοικούν στους περιφερειακούς από το κέντρο του Βραχωρίου οικισμούς που αναφέρθηκαν, όπως Άγιος Χριστόφορος, Παλιόπυργος, Ερμίτσα και άλλοι.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Α. Πίνακας πληθυσμών του Michael Kiel

Illustr. 12.
The Development of the Main Settlements of Karli-Ili - 1521 - 1815

	1521 Chr.	1562 Chr. Mus.	1642 Chr.	1732 Chr. Mus.	1815 Chr. Mus
Anatoliko	331	422	100	118 - 6	400 -
Angelokastro	144	222	60	42 - /	80 -
Mesolongi	218	253	175	232 - /	1000 -
Po¨ikiKte	286	210 - 19	(130)	8 - 68	
VelagoKta	188	135	35	23 - /	[50]
Vrachori	/	/	13	7 - 65	100 - 500 - 40
Zapandi	61	100	40	25 - 56	40 - 80
Totals	942	1132 - 19	423 -(100)	485 - 195	1670 - 2370
	942	1151	(ca. 520)	680	

Πηγή: Machiel Kiel, «Population and settlement of the sandjak of Karli-Ili –Aictolia/Akarnania- during the Turkokratia», Πρακτικά Β΄ Διεθνούς Ιστορικού & Αρχαιολογικού Συνεδρίου ΑιτωλοΑκαρνανίας, Αγρίνιο 29-31/3/2002, (τ. 2), τ. 2ος, (σ. 705-728)

Β. Η πιθανή θέση της χριστιανικής Μποζίκιστας κατά τους πρώτους αιώνες της Τουρκοκρατίας.

Γ. Κατάλογος χωριών του Βλοχού στα Οθωμανικά κατάστιχα που μαρτυρούν την εξέλιξή τους. Παρατίθενται όσα τοπωνύμια έχουν βρεθεί μαζί με τις αντίστοιχες δοκιμές απόδοσης ή απλογράφησης στα ελληνικά.

Α. Κατάστιχο ΤΤ36(1506), ΤΚ ΚΚΑ50(1569) παρακάτω οικισμούς

ΚΑΖΑΣ ΑΓΓΕΛΟΚΑΣΤΡΟΥ

Anatoliko

Angelokastro

Mesolongi

PoikiKte (Bojikişte πιθανόν)

VelagoKta

Vrachori (στο 1521 γράφονταν Katuna Virgarihor)

Zapandi

Amorik dalyanı, Angeli-kasrı kz.: 5 (Ιχθυοτροφείο)

Anatoliko k., Angeli-kasrı kz.: 3 (Αιτωλικό)

Andreya m., Angeli-kasrı nf.: 2 (Μαχαλάς Ανδρέα)

Andreya(-i diğer) m., Angeli-kasrı nf.: 2 (Άλλος Μαχαλάς Ανδρέα)

Arhanika, Angeli-kasrı kz.: 3

[Arkabo k.], bk. Armanova k., Angeli-kasrı kz.

Armanova [Arkabo]17 k., Angelikasrı kz.: 11

Aspiropotamo nehri, Angeli-kasrı kz.: 4 (Ασπροπόταμος ποτάμι)

Aya-Varvara k., Angeli-kasrı kz.: 6 (Αγία Βαρβάρα)

Aya-Varvara20 k., Angeli-kasrı kz.: 10 (11'de "Karye-i Aya-Varvara nām-ı diğer Rayka" şeklindedir (Ράϊκα Μακρινούς Μακρυνείας)

Ayo-Dimitri mz., Angeli-kasrı kz.: 5 (Άγιος Δημήτριος)

Ayo-İlya k., Angeli-kasrı kz.: 10 (Άγιος Ηλίας)

Ayo-Rise mn., Angeli-kasrı nf.: 2

Ayo-Todor k., Angeli-kasrı kz.: 8 (Άγιοι Θεόδωροι)

Ayo-Yorgi k., Angeli-kasrı kz.: 7, 10, 11 (Άγιος Γεώργιος Καλυβίων)

Ayo-Yorgi22 k., Angeli-kasrı kz.: 3 ("Karye-i Ayo-Yorgi nām-ı diğer Nehor" şeklindedir.) (Άγιος Γεώργιος Νεχωρίου)

Ayo-Yorgi mn., Angeli-kasrı kz.: 13 (Άγιος Γεώργιος Μοναστήρι)

Bodin k., Angeli-kasrı kz.: 8 (Μποτίνο)

Bojikişte27 k., Angeli-kasrı kz.: 3 ("Karye-i Bojikişte nām-ı diğer Mujak" şeklindedir.) (Μποζίκιστα)

Bojikişte28 k., Angeli-kasrı kz.: 3 ("Karye-i Bojikişte nām-ı diğer Kalamora" şeklindedir.) (Μποζίκιστα)

Bojikişte-i Kalamoraz k., Angelikasrı kz.: 4 (Μποζίκιστα)

Bojikişte-i Kataromando k., Angeli-kasrı kz.: 4 (Μποζίκιστα)

Bojikişte [-i Kataromandi]29 k., Angeli-kasrı kz.: 3 (Μποζίκιστα)

Bojikişte-i Mujak k., Angeli-kasrı kz.: 4 (Μποζίκιστα)

Boriçe dalyanı, Angeli-kasrı kz.: 4 (Ιχθυοτροφείο)

Boyad-Menakse [Poryad-Menakse]30 k., Angeli-kasrı kz.: 7

Burleşe k., Angeli-kasrı kz.: 6 (Μπουρλέσια)

Çernota dalyanı, Angeli-kasrı kz.: 4 (Ιχθυοτροφείο)

Çoçora31 k., Angeli-kasrı kz.: 6, 9 31 BOA, TD 140, s. 7. Ayrıca BOA, MAD 1665, s. 31; TK, KKA 77, v. 66b'de "Karye-i Çuçova" şeklindedir

Çuka k., Angeli-kasrı kz.: 6 (Γιάκα όπου και η Μονή Αγίου Συμεών))

Darami dalyanı, Angeli-kasrı kz.: 4 (Ιχθυοτροφείο)

Despi-Morsin dalyanı34, Angeli-kasrı kz.: 5 (Ιχθυοτροφείο)

Dipi dalyanı, Angeli-kasrı kz.: 4 (Ιχθυοτροφείο)

Dodolar, Angeli-kasrı kz.: 3

Dragomeşte iskelesi, Angeli-kasrı kz.: 4 (Προβλήτα Δραγαμέστου)

Garik40 k., Angeli-kasrı kz.: 3 (Γαρδί Ξηρομέρου)

Golopsi dalyanı, Angeli-kasrı kz.: 5 (Ιχθυοτροφείο)

Gorya k., Angeli-kasrı kz.: 2 (Γουριά)

Gramatiki k., Angeli-kasrı kz.: 11 (Γραματικού)

Gratçin k., Angeli-kasrı kz.: 9 (Ρέτσενα)

[Honista k.], bk. Mosina k., Angeli-kasrı kz. (Χούνιστα)

Hrisoragi [Hrisovergi]43 k., Angelikasrı kz.: 9 (Χρυσοβέργι)

[Hrisovergi k.], bk. Hrisoragi k., Angeli-kasrı kz. (Χρυσοβέργι)

İksere-kalina, Angeli-kasrı kz.: 3 (Ξηραΐϊκα)

İrzo k., Angeli-kasrı kz.: 2 (Ριζό)

İstamna k., Angeli-kasrı kz.: 6 (Σταμνά)

İstamna-Karatola k., Angeli-kasrı kz.: 6 (Σταμνά)

İvlagi dalyanı, Angeli-kasrı kz.: 4 (Ιχθυοτροφείο)

İzmino k., Angeli-kasrı kz.: 10

Kalator m., Angeli-kasrı nf.: 2

Kalsorahi[-Ayo- Nikola]50 k., Angeli-kasrı kz.: 10 (Καψοράχη Άγιος Νικόλαος)

Kamara-Subotoka k., Angeli-kasrı kz.: 10

Kamarona mz., Angeli-kasrı kz.: 9 (Καμαρούλα Τριχωνίδος)

Kandila iskelesi, Angeli-kasrı kz.: 4 (Προβλήτα Κανδήλας)

Karinçe k., Angeli-kasrı kz.: 8 (Καρίτσα)

Kasterya51 k., Angeli-kasrı kz.: 6 (“Karye-i Kasteriye nām-ı diğer Lefterhor”; BOA, TD 140, s. 9 ve TK, KKA 77, v. 9a'da “Karye-i Kasterya nām-ı diğer Lefterohor” şeklindedir.) (Λευθεροχώρι)

Kastine-Mosto52 k., Angeli-kasrı kz.: 11(“Karye-i KasitanaYako”; TK, KKA 77, v. 62a'da “Karye-i Kastanya-Makrino” şeklindedir.) (Καστανιά Μακρινού)

Katohi iskelesi, Angeli-kasrı kz.: 4 (Προβλήτα Κατοχής)

Katohi k., Angeli-kasrı kz.: 2 (Κατοχή)

Katumato-kasrı [Katuna-Palyokasrı]53 k., Angeli-kasrı kz.: 5 (Παλιοκαστρί)

Katuna-İsniçe56 k., Angeli-kasrı kz.: 11(“Karye-i Katuna-İsniçe nām-ı diğer Plos” şeklindedir.)(Πλώσταινα;)

Katuna-Kalinik k., Angeli-kasrı kz.: 11 (Καλφενίκι)

Katuna-Koneşte57 k., Angeli-kasrı kz.: 11(Karye-i KatunaKorye”; TK, KKA 77, v. 64b'de “Karye-i Katuna-Korisye nām-ı diğer Kodovoni” şeklindedir.) (Κουδούνι)

Katuna-Lesaron k., Angeli-kasrı kz.: 11 Λεσίνι

Katuna-Lestana58 k., Angeli-kasrı kz.: 11(“Karye-i KatunaİstefanTK, KKA 77, v. 64b'de “Karye-i Katuna-Leştane nām-ı diğer Mokrovni” şeklindedir) (Μακρυβούνι)

Katuna-Luksa59 k., Angeli-kasrı kz.: 3(“Karye-i Katuna-Luksa nām-ı diğer Likohori” şeklindedir) (Λυκοχώρι)

Katuna-Manesi k., Angeli-kasrı kz.: 10 (Μάνεσι τοπ. Περιφέρειας Μεσολογγίου)

[Katuna-Palyo-kasrı k.], bk. Katumato-kasrı k., Angeli-kasrı kz. (Παλιοκαστρί)

Katuna-Yani k., Angeli-kasrı kz.: 3

Katuna-Zehari k., Angeli-kasrı kz.: 6 (Ζάχαρη)

Keraşova k., Angeli-kasrı kz.: 8 (Κεράσοβο)

Kırme-Sivişte k., Angeli-kasrı kz.: 11 (Κρεμοσιβίστα)

Kışlak zm., Angeli-kasrı kz.: 10

Koço-Ohri61 k., Angeli-kasrı kz.: 9(“Karye-i Koço-miri”; TK, KKA 77, v. 62b'de “Karye-i Koçohri” şeklindedir) (Κουτσοχέρι)

Kolo-Poni dalyanı, Angeli-kasrı kz.: 5 (Ιχθυοτροφείο)

Kometo-Pulo63 k., Angeli-kasrı kz.: 3(“Karye-i Kometoni” şeklindedir.)

Komo dalyanı, Angeli-kasrı kz.: 5 (Ιχθυοτροφείο)

Koştobardı k., Angeli-kasrı kz.: 10

Kovalo k., Angeli-kasrı kz.: 6 (Γαβαλού)

Krani k., Angeli-kasrı kz.: 6

Likohor66 k., Angeli-kasrı kz.: 3 (Λυκοχώρι – Αγία Βαρβάρα Τριχωνίδος)

Likohor k., Angeli-kasrı kz.: 4 (Λυκοχώρι - Αγία Βαρβάρα Τριχωνίδος)

Lutros k., Angeli-kasrı kz.: 9 (Λουτρό)

Malayani dalyanı, Angeli-kasrı kz.: 4

Manolo-Pulo73 dalyanı, Angelikasrı kz.: 5(“Dalyan-ı Manolu-Pulo nām-ı diğer Anastas-İmre” şeklindedir.) (Μανωλόπουλο Ξηρομέρου) (Ιχθυοτροφείο)

Mar (?) nehri: 13 Mati m., Angeli-kasrı nf.: 2 (Μαρ ποταμός)

Megali-Sivişte k., Angeli-kasrı kz.: 8 (Μεγάλη Σιβίστα)

Mesarişte k., Angeli-kasrı kz.: 7 (Μεσάριστα)

Mesarişte-i Küçük k., Angeli-kasrı kz.: 7 (Μεσάριστα Μικρή)

[Mesolongi k.], bk. Muholovik k., Angeli-kasrı kz. (Μεσολόγγι)

Metaksi78 k., Angeli-kasrı kz.: 9 ("Karye-i Metak" şeklindedi) (Μεταξάς)

Metotole k., Angeli-kasrı kz.: 3

Mıragon dalyanı, Angeli-kasrı kz.: 4 (Ιχθυοτροφείο)

Morik80 k., Angeli-kasrı kz.: 6 ("Karye-i Morik nām-ı diğer Karamaniko" şeklindedir.)

Mosina [Honista]81 k., Angeli-kasrı kz.: 3 (Μοσίνα Χούνιστας)

Muholovik [Mesolongi]82 k., Angeli-kasrı kz.: 3(Μεσολόγγι)

Mureftiyan83 k., Angeli-kasrı kz.: 11 (Μουστιάνο;)

Muşora k., Angeli-kasrı kz.: 7 (Μούσουρα)

Papadat k., Angeli-kasrı kz.: 9 (Παπαδάτες)

Pardı-Mazi k., Angeli-kasrı kz.: 11

Piskopi90 k., Angeli-kasrı kz.: 2 (Επισκοπή Μάστρους) ("Karye-i Piskopi nām-ı diğer Mastro" şeklindedir)

Piskopiyani dalyanı, Angeli-kasrı kz.: 5 (Ιχθυοτροφείο)

Plani-Govine91 k., Angeli-kasrı kz.: 10("Karye-i Plani-Govine nām-ı diğer Kodokom" şeklindedir.)

[Poryad-Menakse k.], bk. BoyadMenakse k., Angeli-kasrı kz.

Ralne mukāta'ası, Angeli-kasrı kz.: 3

Riçani k., Angeli-kasrı kz.: 3 (Ρίγανη)

Rodi dalyanı, Angeli-kasrı kz.: 5 (Ιχθυοτροφείο)

Rosi [Vosyi]94 k., Angeli-kasrı kz.: 3

Sayora mn., Angeli-kasrı nf.: 2

Semendal k., Angeli-kasrı kz.: 8

Serakis k., Angeli-kasrı kz.: 6

Sige k., Angeli-kasrı kz.: 7

Sige-dorze k., Angeli-kasrı kz.: 2

Sige-pasti-glomi k., Angeli-kasrı kz.: 11

Simo-Planani k., Angeli-kasrı kz.: 11 (Πλάτανος)

Sivişte-i Küçük k., Angeli-kasrı kz.: 9 (Σιβίστα Μικρή)

Şaleş k., Angeli-kasrı kz.: 8

Tazarak k., Angeli-kasrı kz.: 9

Terko96 k., Angeli-kasrı kz.: 10 (“Karye-i Berko” şeklindedir.) (Μπέρκο)

Terolişte97 k., Angeli-kasrı kz.: 10 (“Karye-i Nerovişte” şeklindedir.) (Νεροβίτσα)

Vindora101 k., Angeli-kasrı kz.: 6 (“Karye-i Vindora nām-ı diğer Mogliya”; TK, KKA 77, v. 60b'de “Karye-i Vindora nām-ı diğer Mogliyano” şeklindedir)

[Vosyi k.], bk. Rosi k., Angelikasrı kz.

Yani-hada mz., Angeli-kasrı kz.: 9

Yanno-Pulo103 k., Angeli-kasrı kz.: 9 (Γιαννόπουλο)

Yorgi m., Angeli-kasrı nf.: 2

Yorgi(-i diğer) m., Angeli-kasrı nf.: 2

B. TT36(1506), TK KKA50(1569)

Sovolak Nahiye (Ναχιγιές Σοβολάκου-σημερινά Παρακαμπύλια/Ευρυτανία-Άνηκε στο Σαντζάκι των Τρικάλων Anderanova k., Sovalak n.: 334 (Ανδράνοβα – Ασπρόπυργος Ευρυτανίας)

Argiste1328 k., Sovalak n.: 333 (Ερκίστα – Αγία Βλαχέρνα Ευρυτανίας)

Arye-Dendre [Aya-Dendro]1331 k., Sovalak n.: 333 (Άγιος Δημήτριος Ευρυτανίας)

Avliva k., Sovalak n.: 330 (Έλοβα - Άγιος Χαράλαμπος Ευρυτανίας)

Ayo-Dimitri1335 k., Sovalak n.: 321 1335 Aynı defter, s. 566'da “Karye-i Aya-Dimitri nām-ı diğer Kastanya” şeklindedir. (Άγιος Δημήτριος - Καστανιά Ευρυτανίας)

Ayo-İvlaş k., Sovalak n.: 331 (Άγιος Βλάσης)

Çipoti1351 k., bk. Argiste k., Sovalak n (Ερκίστα – Αγία Βλαχέρνα Ευρυτανίας)

Doviçane k., Sovalak n.: 316 (Δεβίτσινο-Σταυροχώρι Ευρυτανίας)

Fidaki k., Sovalak n.: 332 (Φιδάκια Ευρυτανίας)

Golyani k., Sovalak n.: 329 (Γαλιανή - Γόλιανη-Στεφάνη Ευρυτανίας)

Harasto k., Sovalak n.: 333 (Χαράτσου)

İksena k., Sovalak n.: 319 (Psena-Ψιανά Ευρυτανίας)

İspartiya k., Sovalak n.: 334 (Σπαρτιά)

Kastanya k., Sovalak n.: 332 (Καστανιά -Καστανούλα)

Kilaki-Palyohor k., Sovalak n.: 332 (Κελάκια- Παλιοχώρι Ευρυτανίας)

[Kofalo k.], bk. Kokala k., Sovalak n. (Κουφάλα Ευρυτανίας)

Koprana k., Sovalak n.: 329 (Κόπραινα –Πρόδρομος Ευρυτανίας)

Kroyçiste1428 k., Sovalak n.: 329 (Κορίκιστα – Καταβόθρα Ευρυτανίας)

Lata k., Sovalak n.: 331 (Λάτα ή Λαύτα)
Milya1454 k., Sovalak n.: 335 (Μηλιά Ευρυτανίας)
Palyo-Sitari k., Sovalak n.: 331 (Παλιό Σιτάρι – Παλαιά Σιτόμενα)
Palyohor k., Sovalak n.: 333 (Παλιοχώρι – Καστράκι Ευρυτανίας)
Plasnova(-i diğer) k., Sovalak n.: 335 (Λάστοβο- Χελιδώνα Ευρυτανίας)
Plaşova k., Sovalak n.: 54, 319 (Λάστοβο- Χελιδώνα Ευρυτανίας)
Platano k., Sovalak n.: 330 (Πλάτανος)
Rahova k., Sovalak n.: 332 (Αράχωβα-Πεντάκορφον)
Saryada k., Sovalak n.: 330 (Σαργιάδα)
Sila1499 k., Sovalak n.: 333 (Σελά Ευρυτανίας)
Sohoryo k., Sovalak n.: 332 (Εσωχώρια ή Σοχώρια)
Sohoryodik k., Sovalak n.: 319 (Εσωχώρια ή Σοχώρια)
Sovalak k., Sovalak n.: 333 (Σολοβάκος-Ψηλόβραχος)
Sovalak nf., Sovalak n.: 54 (Σολοβάκος- Ψηλόβραχος)
Tırnova k., Sovalak n.: 332 (Τέρνοβα-Κυπάρισσος)
Valota k., Sovalak n.: 334 (Βελωτά Ευρυτανίας)

Γ. MAD561 του 1645

KAZA-I ANGELİKASRİ (Καζάς Αγγελοκάστρου)

Angeli (Αγγελόκαστρο)
Ayo İliya-i küçük (Μικρός Άγιος Ηλίας)
Doriza
İstemna mâa mahalle ve çiftlik (Σταμνά μαζί με μαχαλά και τσιφλίκι)
Ayo İliya-i kebir (Μεγάλος Άγιος Ηλίας)
Gurya (Γουριά)
Mastroz
Nihor (Νεοχώρι)
Anatolikoz (Ανατολικό)
Musuro (Μουσούρος)
Sivista-i kebir (Μεγάλη Σίβιστα)
Reçana (Ρίτσανα)
Mesolong (Μεσολόγγι)
Boçohor

Nihoraki (Νεοχωράκι)
Kuçohoro (Κουτσοχέρι)
Boryad
Katamona
Kariça (Καρίτσα)
İrze (Ριζό)
Raika (Ράϊκα)
Kuduni (Κουδούνι)
Makrinos (Μακρίνος)
Mesarista (Μεσάριστα)
Dorovista
Makrivuni (Μακρυβούνι)
Anblani
İsfinorahi
Bodinos (Μποτίνος)
Gavaloz (Γαβαλού)
Burles (Μπουρλέσια)
Zahari (Ζάχαρι)
Kalyanik (Καλφενίκι)
Guti
Gramatikoz (Γραμματικός)
Kirasova (Κεράσοβα)
Platanoz (Πλάτανος)
Merka Sivista (Μικρή Σίβιστα)
Papadat (Παπαδάτες)
Vurduvada
Vidora (Βίντορα)
Kormesat
Hrisovergi (Χρυσοβέργι)
Kaduna (Κατούνα)

KAZA-I İVRAHOR (Καζάς Βραχωρίου)

İvrahor (Βραχώρι)
Hristoforo (Χριστόφορος)
İzmiça
Vlahor mâa Antivlahor (Βλοχός μαζί με Αντιβλοχό)
Goçi (Γκότσι)
Germa
Çukalada (Τσουκαλάδα)
Afrat (Αφράτο)
Zakonya
Ahokavroz
Likostana
Likardoni
Likohor (Λυκοχώρι)
Zetra
Stomena
Sikya (Συκιά)
Ayo Yorgi (Άγιος Γεώργιος)
Plomtar
Kirasa (Κερασιά)
Ayo Nikola (Άγιος Νικόλαος)
Nikotoki
İstomisada
Velağosta mâa Palya Velağosta (Βελάουστα μαζί με Παλιά Βελάουστα)
Simoplos (Σιμόπουλο)
İspolata (Σπολάϊτα)
Agorasa
Bozikista (Μποζίκιστα)
Rayko
Koskari mâa mahallat

Δ. ΤΤ119 του 1711

ANGELIKASRI
Anatoliko
Mesolongi
Tiharik bk Katohi
Vonis Kadi
Katuna Loksa bk Litohor
Katuna Yani
Reçani mâa mahalle-i Vergari
Likohor bk Çohor
Honista
Skola
Ayo Yorgi bk Nihod
Kastriya bk Lefterohor
Bohor
İstahya
İstamna Karatula
Bozikısa bk Karak & Kürekçiyan
Bozikista bk Kalmena & Kürekçiyan
Bozikista bk Fenar Kamandri
Ağrapinhor
Kamarestino Buka
Angelişkasri
Kalyota
.....dura
Gurya
Biskuni bk Kastro
Katohi
Kryasusta
Sivista-i Büzürg
Gavalu
Damilat
Kaluta Lesaravot
Varduvada bk Bernova
Katuna Zehari
Mesarista-i Küçük
Harkâ
Bodin
Mataksa
Morfisat
Ayo Todor Novadi
Ayo Yorgi
Vati (νέο χωριό)
Vendova bk Moglano
Katuna İspence bk Beluş
Hrısoriki
Mazarada Ayo Yorgi
Salesi
Mistanya Modino
Katuna Kalesi/Katuna Manesi
Kuçohor
Çuka (κατεστραμμένο)
Rayka
Anavarvand bk Rayka
Semidal
Kasurahi Ayo Nikola
Provista
Mesarista-i Büzürg
Katuna Korisya bk Kondovuni
Katuna Lesyana bk Movuni
Ayo Yorgi bk Anada/Ayada
Armeno
Papadat mâa Kiçud

Simoplo
Sivista-i Kücük
Çuçuva
Murik bk Gramatiko
Seklinas Glumi
Dobros
Katuna Kalinik
Papadat mâa Kiçud
Cemâat-i Turhan mahalle-i Katohi

AYDOS
Gursavik
Borgan Seravit
İsklavina
Mesyana
Manina
Podoloviça-i Büzürg
Modoloviça-i Küçük
Katuna Parades
Orsonya/Avresonya
Aya Paraskevi bk Boynos
Ayo Vasil
Zaviça
Picyalo bk Ayo Yorgi
Ayo Nikola bk Perayana
Ayosarida
İksiranakâ
Prespa
Aydos
Anotana/Ayotana
Kerasova
Tirko
Pogonya
Vestyan bl Ahmet
Vustri
Katuna Kalyokastri
Dafni Pigadi
Maçuki
Rusta
Viviro
Kalamiçi (κατεστραμμένο)
Lanbi
Kaliçi İpsari
Pakra
Prodorm
Argiroplo
Manoloplo
Velirnata
Mezrâa-i Anavarvada Seloplo
Kostomardi
Barkiça
Megali Katuna bk ...
Megali Saromino
Nihor bk ...
Kanalya bk Romyo
Katuna Rusti
Ayo Nikola Kindomata
Konomino-i Büzürg/Konomyo-i Büzürg
İskortos
Likoniça
Kaliçi İskardi
Palyokastri ve Kandik
İstefanado
Anovarvada bk Alavera
Alino
Vendora

Nikoliçi
İspartohor
Konopya-i Küçük
Mavis
Gari
Dragiva
.....Koryanada
Boryari
Hrisoviçi
Dragoviçi bk İstafidya
Verstyana
.....nik
Rodan bk Lihor
Sini
Mezrâa-i .....
Mezrâa-i Andogari
Kalimust

VALTOZ

Skariça
Argirnada
Boryanova
Arnaçohora/Aryaçohora
Amrakâ
Serdenyana
Varotada
Petro Polemi/Petro Pulici
ÇengariDranova
Yani Bonilova
Amaryano
Aleçi/Alici bk Kursi
Setikano
Bonik Ava
Ayo Todoro
Kirhomir
Levadak
Topoliça
Malesada
Sivista
Katuna Blesi
Mikryonada
Karya
Manyoplo
Veniçana
Prenaviça
Akraş bk Psofto
Kusta/Korisya
Tinofoko bk Nihor
Platani
Tika
Masyo bk Rus
Ağridi
Mavrohor
Kyodaş
Vagada
Yerekiş
Vraniça
Ayo Yorgi bk Garçina
Konbosekra
Kehrina
Listi Derbend
Viro
Konbod Duka
Kamina
Pandi
Kinovir

Vergi
Mezrâa Vornaka
Maksa Rafti
Zilogosta

VARNAKA
Holyani
Bukovina
Vasiloplo
Lonca
Asani
Kandila-i Nihor
Ravda-i Büzürg mâa Küçük bk Sinodi
Berdenik
.....Baligrik
Kandila-i Büzürg
Mezrâa-i Kehropula
Liponida
Katuna Renesi
Varnaka
DRAGOMEZİD
Galiça

İVLOHOS
Rahova
Velağusta-i Büzürg
Palyokastro
Konboti
Katuna Foskari
Katuna Vergarohor
Hrıstokor
İvlohos
Andoloho/ İvloho
Zakona
Duka Lada
Lipostyana
Likohor
Avato
Ardomavro
Sivino
Kalotomari
Ayo Yorgi bk Palyokatuna
Kirasta
Guçi
Velağusta-i Kücük
Sinoboka
Arhiça
Zapandi
Siniki
Simoplo
Ayo Nikola
İskudasada
Ayo Nikola Manastir
Çipoğa
Mezrâa Köloka cemâat-i Lütfi Burga zade
Lipolanita

VONİÇA
Perseva
Aponala mâa İnehor ve Verğa-i Hrisonit
İdanida
Aleksino
Kondar
Vasiloplo
Novaka
Vira-i Mago der ....

ΑΤΑΞΙΝΟΜΗΤΑ

Ayo Yorgi bk Nihor	bk = Αλλιώς
Katuna Merskala bk Boniça	Mezrâa = καλλιεργήσιμη γαία
Borişta	Büzürg = Μεγάλος
İstamna	Küçük = Μικρός
Bardi Mazi	Cemâat = Κοινότητα
Drostena	Mahalle = Μαχαλάς
Katuna-i Büzürg	mâa = Μαζί με
	ve = Και

Πρωτογενείς πηγές

Οθωμανικά αρχεία, Maliyeden Müdevver Defter, MAD561, 1645

367 numarali, muhasebe-ï vïlayet-ï rûm-ïlï defterï ïle 101, 114 ve 390 numarali ïcmal defterlerï (920-937 / 1514-1530). I Karlı-ili, Agrıboz, Mora, Rodos ve Tırhala Livâlar, p.57

Başbakanlik devlet arşïvlerï genel müdürlüğü osmanlı arşivi daire başkanlığı yayın nu: osmanlı yer adları: i Rumelï eyaletï (1514-1550), ankara – 2013, p. 976.

Βιβλιογραφικές αναφορές

Kiel, M. (2001). TDV İslâm Ansiklopedisi, Istanbul, 499-502 (Διαθέσιμο: https://islamansiklopedisi. org.tr/karli-ili., προσπελάστηκε στις 20/3/2021).

Kiel, M. (2004). Population and settlement of the sandjak of Karli-LLi, Aetolia/Akarnania durning the Turkokratia". *Πρακτικά Β΄ Διεθνούς Ιστορικού & Αρχαιολογικού Συνεδρίου Αιτωλοακαρνανίας,* τόμος Β΄ (σσ. 705-728). Ιστορική Αρχαιολογική Εταιρεία Δυτικής Στερεάς Ελλαδος (Αγρίνιο 29-31 Μαρτίου 2002), Αγρίνιο: Ίφυτος.

Lasagni, Ch. (2013). I boularchoi in Etolia. Historika: Studi di Storia Greca e Romana. 2. 10.13135/2039-4985/336.

Sathas, C.N. (1882). Μνημεία Ελληνικής Ιστορίας, Documents Inedits, Tome IV, Paris, σ. XLIX και LI.

Talbert, J. A., Richard (2000). Barrington Atlas of the Greek and Roman World. Πολιτεία, 54, 57, 58.

Βάρρας, Δ. (1988). Πώς οι πρόγονοι του Αττίλα στα μέσα του ΙΖ΄αιώνα ξεκλήρισαν το χωριό μου Βελάουστα Αγρινίου. Αγρίνιο: Ιδιωτική έκδοση.

Καμπουρίδης, Κ. (2000). Οι κώδικες του Ιεροδικείου Λαρίσης των ετών 1073/78 (1662-1667), διδακτορική διατριβή, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ). Σχολή Φιλοσοφική. Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας.

Κατεφίδης, Α. (2021). Οικιστικές θέσεις από το Αγγελόκαστρο έως το Βλοχό κατά τον ύστερο Μεσαίωνα και την Οθωμανική περίοδο. Στο Υφαντής, Η., Φουντούλης, Β. κ. ά. (Επιμ.). *Πρακτικά 2ου Πανελληνίου Συνεδρίου*, *Η χώρα των Θεστιέων στον ιστορικό χώρο και χρόνο*, τόμος Α΄ (σσ. 341-364). Αρχαιολογική-Ιστορική-Λαογραφική Εταιρεία (Βλοχός, Καινουργίου, 14-15 Μαΐου 2016). Μεσολόγγι: *γράμμα*.

Τσαρούχης, Α. Κ. (1966). Όσα ξέρω για τον τόπο μου. Αγρίνιο: ιδιωτική έκδοση, μνεία στο: Τριανταφυλλίδης Κ. (2002). Η Βελάουστα του Βραχωριού (Ιστορία-Παράδοση -Τέχνη), *Πρακτικά Β΄ Διεθνούς Ιστορικού & Αρχαιολογικού Συνεδρίου Αιτωλοακαρνανίας*, τόμος Β΄ (σσ. 861--877). Ιστορική Αρχαιολογική Εταιρεία Δυτι- κής Στερεάς Ελλάδος (Αγρίνιο 29-31 Μαρτίου 2002), Αγρίνιο: Ίφυτος.